

14.12.2004

04 - 575 / 399

Sg/MLA
Kaupunginhallitus
PL 1 (Pohjoisesplanadi 11-13)
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Khs dnro	2004-2085/399
Stn dnro	
Saap./Anl.	22-12-2004

Kaupunginkanslian lausuntopyyntö 19.10.2004 Dnro 2004 - 2085 / 399

LAUSUNTO KAUPUNGINHALLITUKSELLE VALTUUTETTU SARI NÄ-
REEN TOIVOMUSPONNESTA, JOSSA EDELLYTETÄÄN HAETTA-
VAKSI SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN LÄHI- JA PERHEVÄKI-
VALLAN EHKÄISYÄ KOSKEVAA HANKERAHOITUSTA

Sosv 2004-575

Sosiaalilautakunta päätti antaa toivomusponnesta kaupunginhallituksel-
le seuraavan sisältöisen lausunnon:

Kaupungin perheväkivaltaohjelma

Vuodesta 1996 lähtien Terve ja turvallinen kaupunki-neuvottelukunnan alaisuudessa on työskennellyt perheväkivallan ehkäisyryhmä. Työryhmän laatima perheväkivallan ehkäisyohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa vuonna 1997. Ohjelman keskeisiä elementtejä olivat:

- perheväkivallan ehkäisy kuuluu kaikille hallintokunnille
- väkivaltaan puuttuminen on osa normaalia ammatillista auttamistyötä.
- olennaista on varhainen väkivallan tunnistaminen
- puuttumiseen tarvitaan monenlaisia hoitomuotoja
- hoitoketjujen tulee olla toimivia
- tarvitaan tiedottamista, koulutusta ja aiheeseen liittyviä julkaisuja
- ehkäisevää työtä tulee tehdä myös päiväkodeissa ja kouluissa.

Kun ohjelmaluonnos vuonna 1997 valmistui, se lähetettiin laajalle lausuntokierrokselle. Lausunnoista nousi esiin kolme tärkeää teemaa: perheväkivaltaan puuttuminen ja sen edellyttämien ammatillisten valmiuksien kehittäminen, yhteistyön ja käytännön yhteistoimintamallien tarve sekä lasten aseman ja perheen toimintamahdollisuuksien ja selviytymisen korostaminen.

14.12.2004

Ohjelman hyväksymisen yhteydessä painotettiin, että on tärkeää jatkaa perheväkivallan ehkäisytyötä, jotta raportissa ehdotettuja toimenpiteitä saataisiin yhdessä toteutettua. Terve ja turvallinen kaupunki - neuvottelukunnan alainen perheväkivaltatyöryhmä jatkaa yhä toimintaansa ja neuvottelukunta on vuosittain osoittanut määrärahoja ohjelman toteuttamiseen.

2. Ohjelmassa ehdotetut toimenpiteet:

Helsingin kaupungin perheväkivaltaohjelmassa esitettiin 29 erilaista toimenpidesuosituksia, joista osa on jo toteutunut, osa tarvitsee vielä tukea toteutuakseen ja osan eteenpäin vieminen ei liene tällä hetkellä ajankohtaista. Ehdotettuja toimenpiteitä voidaan tarkastella myös seuraavalla tavalla ryhmiteltyinä:

2.1 Tiedottaminen ja koulutus

Toimenpiteissä painotettiin tiedottamista. Vuonna 1996 pidetyn Pelkopoisen perheestä - seminaarin jälkeen perheväkivalta-ongelmaa on nostettu monin eri tavoin näkyväksi. Vuosi 1998 oli perheväkivallan ehkäisyksen teemavuosi, johon kuului näyttävä tiedotuskampanja yhdessä Stakesin kanssa. Stakes uusi osia kampanjasta vuonna 2002. Helsingin kampanjakuvat ovat levinneet yli 20 eurooppalaiseen maahan.

Terve ja turvallinen kaupunki – neuvottelukunnan alainen perheväkivaltatyöryhmä on järjestänyt ohjelman julkaisemisen jälkeen vuosittain koulutusta kaupungin omille työntekijöille sekä muille perheväkivallan ehkäisytyössä toimiville sidosryhmille. Koulutustilaisuuksissa on tutustuttu uusimpiin tutkimustuloksiin ja opeteltu keinoja auttaa väkivaltaa kokeneita naisia, lapsia sekä myös väkivaltaa käyttäneitä miehiä. Koulutustilaisuuksissa on käsitelty mm. perheväkivaltaan liittyvää lainsäädäntöä ja lisätty valmiuksia tunnistaa asiakkaan väkivaltakokemuksia. Koulutuksen tavoitteena on ollut rohkaista työntekijöitä puuttumaan väkivaltaan sekä etsitty keinoja tekijän vastuuttamiseksi, koska perheväkivalta on aina rikos.

2.2 Lainsäädäntöön vaikuttaminen ja yhteistyö poliisin kanssa

Toimenpiteissä korostettiin myös lainsäädäntöön vaikuttamista ja toimivaa yhteistyötä poliisin kanssa. Perheväkivaltalainsäädännön puutteita on korjattu, vuonna 2004 saatiin lakiin lisäys perheen sisäisestä lähes-

14.12.2004

tymiskiellosta. Sovittelutoiminnan mahdollisuuksista perheväkivaltatapauksissa on tehty tutkimus, jonka tuloksista raportoitiin vuonna 2004. Sosiaalilautakunta pitää tärkeänä sovittelutoiminnan kriittistä arviointia.

Helsingissä poliisi joutuu tekemään päivittäin noin 7 kotikäyntiä perheväkivallan vuoksi. Itäisessä suurpiirissä sosiaalityöntekijä ja poliisi menevät yhdessä kotikäynnille, kun hälytyksen aiheena on perheväkivalta ja tiedetään, että perheessä on lapsia. Myös Keskustan poliisipiirissä ja Malmin poliisipiirissä työskentelee sosiaalityöntekijä. Helsingin poliisilaitoksessa perheväkivaltaan liittyvät hälytystehtävät ovat vähentyneet vuodesta 2002 vuoteen 2003 yhteensä 2,7 %. Myönteistä kehitystä on nähtävissä tänäkin vuonna elokuuta lukuun ottamatta. Poliisi uskoo, että toimiva yhteistyö sosiaalityöntekijöiden kanssa on vaikuttanut myönteiseen kehitykseen.

2.3 Toimiva yhteistyö ja sujuvat palveluketjut

Työ perheväkivallan parissa on haastavaa ja vaatii ammattitaitoa. Työ edellyttää monien eri ammattihenkilöiden yhteistyötä. Keski- ja eteläisen alueen perheväkivaltatyöryhmät ovat tehneet alueen eri toimijoille ansiokkaat ohjeet perheväkivaltatilanteiden varalle. Osa kaupungin alueellisista perheväkivallan yhteistyöryhmistä kaipaa elvytystä ja kaikille kaupungin alueille tulisi saada päivitetty opaskirjaset, joissa eteläisen suurpiirin ohjeiden tapaan esiteltäisiin perheväkivallan tunnistaminen, auttaminen ja yhteistyö.

Perheväkivallan ehkäisyssä ja hoidossa tarvitaan läheistä yhteistyötä Pääkaupungin turvakodin kanssa. Yhteistyön varmistamiseksi Pääkaupungin Turvakodin toiminnanjohtaja on mukana perheväkivaltatyöryhmässä. Turvakoti tarjoaa turvapaikkoja niitä tarvitseville helsinkiläisille. Paikkoja on 10 perheelle ja enimmäns osan päivistä Turvakoti on miltei täynnä. Käytännössä tilanne vaihtelee ennustamattomasti. Jos paikat ovat täynnä, Turvakoti etsii yhdessä avun hakijan kanssa soveltuvan vaihtoehdon. Asumisajan keskiarvo on 3 viikkoa ja vaihteluväli 1 vrk – 2 kk. Maahanmuuttajien osuus Turvakodin asukkaista on noin kolmannes. Turvakodin asukkaan päätyessä eroratkaisuun, on vuosia ongelmana ollut seuraavan asunnon saaminen. Tämän tilanteen parantamiseksi Pääkaupungin Turvakoti ry rakensi uuden avo- ja asumisyksikön Kontulaan. Tässä yksikössä on 19 asuntoa, joihin asiakkaat voivat muuttaa Turvakodista 6-12 kuukauden ajaksi.

Helsingin kaupunki ja Pääkaupungin Turvakoti ovat myös tehneet yhdessä tutkimus – ja kehittämistyötä perheväkivallan haittojen vähentämiseksi. Lapsen aika – projekti tuotti perheväkivaltaa kokeneille lapsille

14.12.2004

oman selviytymisstrategian/hoito-ohjelman. "Symbolinen tarina kipeiden kokemusten tulkkinä" – projekti toteutettiin Turvakotiin hakeutuneiden perheiden lasten parissa. Tämä nukketheaterityöskentelyn ja NLP:n (neurolingvistinen ohjelmointi) sovelluksiin pohjaava toimintamalli sopii hyvin myös lasten traumaattisten elämäkokemusten käsittelemiseen.

2.4 Koillinen alue perheväkivallan vastaisen työn kummihankkeena

Toimenpide-ehdotuksissa pidettiin tärkeänä, että kaupungilla olisi oma kummialueensa, jolla olisi mahdollisuus syventyä erityisesti perheväkivaltatyöhön. Terve ja turvallinen kaupunki – neuvottelukunta valitsi kummihankkeeseen koillisen alueen, jonka "Hannun ja Kertun jalanjäljillä"-projektissa keskityttiin perheväkivallan ja seksuaalisen riiston hoitoon. Vastuutahoina olivat Helsingin koillinen perheneuvola ja mielen-terveysyksikkö. Yhteistyötahoina olivat mm. alueen lastensuojelu, koulun oppilashuolto, päivähoito, terveydenhuolto, nuorisotiimi ja poliisi.

Projektissa kehitettiin hoidollisia tapoja kohdata perheväkivallasta ja seksuaalisesta riistosta kärsiviä ihmisiä ja ehkäistiin näin seksuaalisen riiston ja väkivallan pitkäaikaissurauksia, erilaisia psyykkisiä, fyysisiä ja sosiaalisia ongelmia. Tavoitteena oli selkeyttää sosiaali- ja terveys-toimelle annettua perustehtävää seksuaalisen riiston ja perheväkivallan kysymyksissä. Lähestymistapa oli hoidollinen ja perhe- ja verkostokeskeinen. Projekti toteutettiin vuosina 1996 -1998 ja sen periaatteena oli tarjota kriisiapua perheille ja verkostoille ja yhteydenottajalle järjestettiin aika 2-3 päivän sisällä. Tapaamisissa ei etsitty syyllistä ja puhuttiin avoimesti epäilystä asianosaisten kesken ja vältettiin aiheuttamasta sekundaaritraumaa.

Koska kummialuetta resursoitiin muita kaupungin alueita enemmän, projektin työntekijät kouluttivat myös muiden alueiden avainhenkilöitä sekä tarjosivat konsultaatiota ja työnohjausta perheväkivaltakysymyksissä.

Projekti järjesti sekä lapsille että äideille omia fokuoituja terapiaryhmiä. Väkivaltaa kokeneille naisille oli avoimia hoidollisia ryhmiä ja väkivaltaisille miehille omat hoidolliset ryhmänsä. Koillisella alueella toteutettiin myös kouluprojekti "Haaveista totta", joka ehkäisi väkivaltaa vahvistamalla koulun myönteistä ilmapiiriä. "Hannun ja Kertun jalanjäljillä" - projekti oli tutkimusluonteinen ja sen kokemuksista kirjoitettiin kirja Rakkaus harhateillä.

14.12.2004

3. Perheväkivaltaohjelman päivittäminen

Ponnessa esitetään, että Helsingin kaupungin tulisi hakea sosiaali- ja terveysministeriön lähi- ja perheväkivallan ehkäisyä koskevaa hanke- rahoitusta kaupungin perheväkivaltaohjelman päivittämiseksi. Ministe- riön määräraha on tällä hetkellä tarkoitettu lääninhallitusten kautta käy- tettäväksi alueellisten työryhmien käynnistämiseen eikä Helsinki voi vielä saada sitä oman ohjelmansa päivittämiseen. Kaupungin tulee kuitenkin olla valppaana, jos rahaa tulee jatkossa haettavaksi kuntien omien ohjelmien käyttöön. Sosiaalilautakunnan mielestä on tärkeää, et- tä Helsinki osallistuu tulevaan läänintason perheväkivallan ehkäisytyöryhmään.

Sosiaalilautakunta näkee myös tärkeäksi kaupungin perheväkivallan ehkäisyohjelman toteuttamisen, seurannan ja ajantasaistamisen sekä koulutuksen merkityksen korostamisen. Tämä työ soveltuu Terve ja turvallinen kaupunki-neuvottelukunnan perheväkivallan ehkäisytyöryh- mälle; Terve ja turvallinen kaupunki- neuvottelukunnan sihteerin sekä perheväkivallan ehkäisytyöryhmän sihteerin ovat molemmat sosiaalivi- rastosta. Syksyllä 2004 perheväkivaltaohjelma järjesti toisen juhla- seminaarinsa "Pelko pois perheestä II" sen kunniaksi, että se oli jo kym- menen vuoden ajan koonnut monien eri ammattiryhmien ja toimijoiden edustajia yhteiseen perheväkivallan vastaiseen työhön Helsingissä. Perheväkivaltaohjelmän jäsenet edustavat kaupungin eri hallintokuntia sekä lisäksi Pääkaupungin Turvakotia, Kirkon perheasiainkeskusta, Helsingin poliisilaitosta, Suomen Mielenterveysseuraa ja Lasten ja nuorten sairaalaa. Toistaiseksi työryhmä on keskittynyt perheväkivi- altailmiön esillä pitämiseen, työntekijöiden kouluttamiseen ja verkostojen luomiseen. Vuonna 2005 työryhmän tulisi erityisesti paneutua kaupun- gin ohjelman ajantasaistamiseen. Sosiaalilautakunnan mielestä olisi myös tarpeellista kerätä systemaattisesti tietoa kaupungin perheväki- vallon vastaisesta työstä ja perheväkivallan ilmenemisestä Helsingissä.

Päätös syntyi äänestyksen jälkeen jäsen Siimeksen ehdotettua jäsen Castrénin kannattamana, että esittelijän päätösehdotuksen kohdan "2.2 Lainsäädäntöön vaikuttaminen ja yhteistyö poliisin kanssa" ensimmäi- sen kappaleen loppuun lisättäisiin seuraava virke: "Sosiaalilautakunta pitää tärkeänä sovittelutoiminnan kriittistä arviointia."

14.12.2004

Siimeksen ehdotus voitti esittelijän ehdotuksen lautakunnan yksimielisin äänin 10 – 0 esittelijän ehdotuksen jäädessä ilman kannatusta.

Lisätiedot:

Eliasson Marja-Kirsti, kehittämiskonsultti, puhelin 310 43004

SOSIAALILAUTAKUNTA

XX
XX
XX

Ari Saukkonen
puheenjohtaja

Anneli Levänen
pöytäkirjanpitäjä

LIITTEET

Liite 1 Läheteasiakirjat
Liite 2 Perheväkivaltaohjelma

Liite 1

Helsingin perheväkivaltaohjelma

Yhteenvedo työryhmän ehdotuksista:

1. Kaupunginhallitus lähettää päätöksensä tarvittavista toimenpiteistä kaupungin hallintokunnille huomioon otettavaksi käytännön toiminnassa jo kuluvana vuonna sekä laadittaessa tulevien vuosien toiminta- ja taloussuunnitelmaa

on tehty

2. Kukin alueellinen sosiaali- ja terveystyöryhmä nimeää sen suurpiirin alueella toimivan yhteistyöryhmän, jonka tehtävänä on laatia tavoite/toimintasuunnitelma niistä toimista, joihin suurpiirin väestön turvallisuuden ja terveyden edistämiseksi perheväkivallan osalta on tarpeen ryhtyä.

osa yhteistyöryhmistä kaipaa elvytystä

3. Kaupunginhallitus päättää toteuttaa perheväkivallan ehkäisyn teemavuoden 1998

Teemavuosi pidettiin, osa kampanjasta uusittiin vuonna 2002. Kampanjakuvat ovat levinneet lukuisiin maihin Euroopassa.

4. Suurpiirit toteuttavat eri ammattiryhmien yhteistä peruskoulutusta, täydennys- ja syventävää koulutusta ja työnohjausta.

Terve ja turvallinen kaupunki -neuvottelukunta on järjestänyt yhteistä koulutusta joka vuosi

5. Eri hallintokunnat tehostavat väestöön kohdistuvaa valistusta, kasvatusta ja tiedotusta.

Monen toimijan perheväkivallan ehkäisytyöryhmä toteuttaa omassa toiminnassaan soveltuvin osin.

6. Kaupunginhallitus tekee esityksen opetusministeriölle, että perheväkivalta-aihe nostetaan riittävästi esiin ammattiin johtavan koulutuksen opetussuunnitelmissa.

Käsikirja "Naisiin kohdistuva pari- ja lähisuhdeväkivalta" perus- ja täydennyskoulutukseen julkaistiin vuonna 2002.

7.
Olemassa olevat suurpiirien yhteistyöryhmät ja muut yhteistyöryhmät sopivat käytännön ohjeista yhteistyössä.

Eteläisen alueen oppaan mukaiset käytännön ohjeet saatava myös kaupungin muille alueille

8.
Olemassa olevia palveluja voidaan parantaa tehostamalla päivystävien yksiköitten ammatillisia valmiuksia ja toimintaa sekä yhteistyötä.

9.
Sosiaali- ja terveystieteiden virastot kehittävät yhdessä Pääkaupungin turvakodin ylläpitäjätahon kanssa turvakodin toimintaa

10.
Sosiaalivirasto kehittää yhdessä järjestöjen kanssa miesten kriisikeskustoimintaa

Väkivaltaiset miehet voivat hakea apua mm. Lyömättömästä Linjasta ja Jussi-projektista.

11.
Sosiaali- ja terveystieteiden virastot huolehtivat riittävien jatkohoito- ja tukipalvelujen saamisesta ja kehittävät henkisten tuen palveluja traumaattisten kokemusten hoitoon.

12.
Kaupungin eri hallintokunnat varaavat nykyistä enemmän hoidon ja tukipalvelujen kehittämiseen ja tutkimiseen

13.
Eri hallintokunnat varautuvat talous- ja toimintasuunnitelmissaan erityispalvelujen kehittämiseen.

14.
Sosiaalivirasto ja kiinteistövirasto varaavat kriisiasuntoja lyhytaikaiseen asumiseen.

Pääkaupungin Turvakoti ry avasi uuden avo- ja asumisyksikön vuonna 2004

15.
Kiinteistövirasto ja sosiaalivirasto ryhtyvät kehittämään yhteistyössä vuokralaisyhdistysten kanssa asumista turvaavia menettelyjä vuokrasopimuksiin ja -käytäntöihin.

16.
Helsingin poliisilaitoksen ja sosiaali- ja terveystieteiden viraston yhteistyöryhmä käynnistävät turvapakkausten koekäytön vuonna 1998

17. Poliisilaitoksen ja sosiaali- ja terveysviraston yhteistyöryhmä käynnistää sovittelutoiminnan kehittämishankkeen.

Perheväkivallan kohtaaminen sovittelussa -projektin loppuraportti julkaistiin vuonna 2004.

18. Helsingin viskaalinvirasto käynnistää yhteistyössä Helsingin poliisin ja sosiaalipäivystyksen kanssa yhteistoimintaa ja koulutusta rikoslain ”yksityisellä paikalla tapahtuva pahoinpitely”-uudistuksen täytäntöönpanon kehittämiseksi.

19. Oikeusaputoimisto selvittää juridisten palvelujen käyttömahdollisuuksien tehostamista

20. Tietokeskus kohdentaa kustannuksia selvittävää tutkimusta perheväkivaltaan.

21. Sosiaalivirasto ja perheväkivaltatyöryhmä muotoilevat aloitteen tai aloitteita lainsäädännön kehittämiseksi

Lähestymiskieltolakiin lisäys perheen sisäisestä lähestymiskiellosta vuonna 2004

22. Tietokeskus valmistelee aloitteen Sosiaali- ja terveysministeriölle tilastojen keruumenetelmien kehittämiseksi

23. Kaupunginhallitus ehdottaa Stakesille valtakunnallisen perheväkivaltaprojektin käynnistämistä

Stakesilla oli valtakunnallinen perheväkivaltaprojekti vuosina 1998 – 2002

24. Kaupunginhallitus tekee aloitteen sosiaali- ja terveysministeriölle valtakunnallisen väkivaltainstituutin perustamistarpeen selvittämiseksi. Kaupunginhallitus esittää valtioneuvostolle, että muodostetaan keskeisten ministeriöiden yhteinen perheväkivaltatyöryhmä.

Edelleen työryhmä ehdottaa, että neuvottelukunta

25. päättää julkaista joulukuun 1996 seminaariaineiston.

on julkaistu

**26.
päättää julkaista vuonna 1997 oppaan hoito- ja tukipalveluista**

Hoito- ja tukipalveluoppaat pitäisi päivittää ja tehdä alueelliselta pohjalta.

**27.
päättää käynnistää vuonna 1997 keskustelusarjan paikallisviestimissä**

Perheväkivallan ehkäisytyöryhmän jäsenet osallistuivat laajaan keskusteluun viestimissä teemavuoden 1998 aikana.

**28.
päättää käynnistää tehostetun tiedotuskampanjan vuonna 1998**

Tiedotuskampanja toteutettiin vuonna 1998

**29.
nimeää kummihankkeikseen Koillisen perheneuvola ”Perheväkivallan ja seksuaalisen riiston hoidollinen projektin” sekä koillisen alueen yhteistyömenetelmien kehittämishankkeen ja tukee ja seuraa ko. hankkeita.**

Koillisen alueen kummihanke oli nimeltään ”Hannun ja Kertun jalanjäljillä”. Sen vastuutahoina olivat koillinen perheneuvola ja koillinen mielenterveysyksikkö ja sen yhteistyötahoina olivat mm. alueen lastensuojelu, koulu, päivähoito, nuorisotiimi ja poliisi. Projekti oli tutkimusluonteinen ja sen kokemuksista julkaistiin kirja ”Rakkaus harhateillä”.

Marja-Kirsti Eliasson
puh 3104 3004